

Ign.Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant, 4.del, 1.18
str.110-113.

(St. Hermagoras)

Filiala, posvečena sv. Mohorju, fara Laško.

Orientacija pravilna, Cerkev leži na Javorniku med Maličcem in Gozdnikom v n.viš. 785 m.

Literatura in viri: Ign. Crožen: Bistum und Diözese Lavant IV. Dekanat Tüffer, Graz 1881 ; A. ~~Stingnšek~~ Stergar: O albi iz l. 1678. pri Sv. Mohorju nad Laškim, Voditelj za leto 1904. ; J. Gajšnik : Topographia iz l. 1747;

Cerkev sestavljajo: pravokotna ladja, enako širok in visok 3/8 zaključeni prezbitერიj, kateremu je na severu prislonjen ~~na~~ prizmatičen zvonik. Gradnja je kamenita, ometana; streha enotna, sedlasta, strešasta, opečna, zvonikova oktogonalna piramidasta, ulomljena, škrljeva.

Zunanjščina: Je zelo preprosta. Ladja je nerazčlenjena, prezbitერიj in zvonik opasuje kamenit, pristrešen talni zidec, ki ima v vzhodni strani prezbitერიja napis v gotski frakturi: ANNO DNI 1493 POSITUS PRIMUS LAPIS HUIUS CHORI IN VIGILIA SANCTI PANGRATII. Vso cerkev obteka maltasti, žlebasti venčni zidec. V osi fasade je pravokoten, profiliran ušesasti portal z ravnima čelnima kriloma ter letnico 1715 na prekladi, Nad njim je v osi okrogla lina. V obeh ladjinih podolžnicah je dvojje pravokotnih oken in preprost, pravokoten, ušesasti portal, v prezbitერიju pa v obeh podolžnicah po eno enako okno ter v vzhodni steni manjše, baročno razgibano okno s profiliranim maltastim okvirjem. Sledovi kažejo, da je bil prezbitერიj enkrat dvignjen za 2-3 m. Zvonik je nerazčlenjen. V pritličju vzhodne stene ima pravokotno lino s posnetimi robovi. V zapadni steni ima 3 majhne line. V zvonovem nadstropju pa 4 polkrožno zaključene line. Zvonik zaključuje raven, žlebast zidec. Na

prezbiteriju je bila za časa Orožna letnica 1729, ko so prezbiterij dvignili. Danes je ni več. Popravek! Bila je v prezbiteriju.

Notranjščina: Tlak je kamenit. Pevska empore je vidana in počiva na 2 toskan-
skih stebrih in 2 križnih obokih. Mesto 3. oboka zavzema dohod na emporo.
Ladjo členijo 3 pari podvojenih pilastrov, 2 para pa stojita v koteh ladje.
Preko ~~stebrov~~ jih vežejo polkrožne oporge, na katerih počiva banja s
sosvodnicami, Slavolok je polkrožno zaključen. Prezbiterin členi 6 pilastrov
ki nosijo gredo, na kateri počiva banja s trikapastim zaključkom. Vratnice
stranskih ladjinih vhodov imajo še gotske ključavnice z originalnimi ključi.
Iz prezbiterija vodi v zvonično zakristijo pravokoten kamenit portal, posnet
na ajdovo vrno, ki ima prebeljen napis, katerega črke so svojevoljno prevle-
čene z barvo. Napis se glasi: IHS + MARIA + DIIII/ SANCTE HERMAGOR. MLI,
kar daje letnico 1504, verjetno čas, ko je bil zgrajen zvonik.

Oprava: Glavni oltar je lesen ter ima na hrbtni strani letnico 1776, kar bi
tudi odgovarjalo njegovemu stilu. Sestavlja ga: prizmatična menza, razgiba-
na predela, nastavek s stebroma in pilastoma ob straneh. Greda je golšasta in
nepopolna. Konkavno-konveksno-konkavno zaključeno atiko flankirata dva
stebra. V glavni dolbini sta kipa Mohorja in Fortunata, ob stebrih mučenik
s križem in Lovrenc, nad obnodbama lokoma Frančišek in Anton Padovanski, v
atiki je v medaljona kip Immaculate. Oltar je povprečno delo 2. pol.

18. stol., tabernakelj je mlajši ter neokusen.

Stranska oltarja posvečena sv. Ulriku in Ožbaltu sta obrtniška izdelka iz kon-
ca 19. stol. s poznobaročnimi krili.

Prižnica je preprosto, toda lepo delo iz l. 1682. Napisa: Beatus Hermagoras
et Fortunatus de exdelso nobis patrocinantur 1682, ni več. Tločrtno ima
5/8 obliko, ograjo na ogalih okrašeno s stebri, vmes pa s 4 evangelisti okr-
šene niše. Baldahin je piramidaste oblike. Kropa ga kip sv. Mohorja.

Za glavnim oltarjem stoji omara, okrašena s hrustančevjem. Je iz 3/4 17. st o.
V njej hranijo ~~masno~~ ^{masno} opravo.
Ostala oprava je brez vrednosti.

Oprema: Poleg glavnega oltarja visi pravokotna slika, o. pl. Je ex voto iz l. 1791.

V zakristiji je omeniti znano albo iz l. 1678 in staro pločevinasto vetrovko

Zvonik: V njem visi zvon Alberta Samasse iz l. 1897.

Podstrešje: Ladja in prezbitერიj so obokani s kamenito banjo. Prezbitერიj je bil ob tej priliki močno dvignjen.

Resume: Cerkev se prvič omenja l. 1421. Ta cerkev je med l. 1493. in 1504. dobila nov prezbitერიin in zvonik. Imela je gotovo obok v prezbitერიju in raven lesen strop v ladji. Bila je za ca 3 m nižja od današnje. Med leti 1715 in 1729 je cerkev dobila novo ladjo ter ji je bil prezbitერიj dvignjen za ca 3 m. Taka je cerkev ostala do danes.

Okolica: Severno cerkve stoji kapela s sedlasto opečno streho in skodlasto kritim stolpičem. Zunanjščina je preprosta. Poživljajo jo le maltast^e lizene ter preprost venčni zidec. Vanjo vodi polkrožno^{mo} zaključeni vhod. Talk je cementen, obok banjast. Kapela sicer ni točneje datable, je pa gotovo stara. Oltar v njej je iz l. 1684. ter je posvečen oglejskima patronom. Sestavljajo ga: predela, polkrožno zaključena niša s kipoma svetnikov, dva ^{stebr} ~~stebra~~ ki nosita ravno nepoplono gredo ter operotničeni angelski glavici v zatrepih. Atiko nadomešča klešeš angel z 2 svečama. Ob stranih ima oltar akantovi krili, na menzi pa kanon-tablice s po 3 svečniki. Pred kapelo

je jama, v katero vodijo dvojne stopnice. V jami se je baje skrival sv. Mohor.

Pred cerkvijo stojijo 3 stare lipe, katerih 2 sta že vx ob vrhove. Lipe so "turške" in gotovo nekaj stoletij stare. Ena med njimi je na Veliko noč 1879. pogorela in izgubila vrh, a še vedno zeleni.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Ostalo: Pred kmetijo ¹¹ pri Črešnovarju" stoji velika, lepa lipa, podobna onim pred cerkvijo.

Vse kapele v okolici Šmohorja so brez umetnostne vrednosti.

Opombe: Orožen omenja napis na glavnem oltarju iz l. 1669, a ga ni več.

Opravo je obnovil l. 1854 Fr. Gottwald.

J. Curk: Celjska topografija (Laško), rkp. str. 35, 35', 36, zapiski 1961.

Die Filialkirche in Javornik war erbaut von Grafen Von Cilli. An deren auseren Sockel stehen folgende Worte mit gotischen Buchstaben: 1893 positus primus pars hujus chori in vigilia sancti pangratij.

MDZK, II, 1.1857, str. 304: Notizen, poroč. I. Oro-
men.